

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för pedagogik och specialpedagogik

”Jag vill också skriva!”

Hur skapar vi möjligheter att möta barnen i skriftspråksutvecklingen så att vi främjar deras utveckling och lärande?

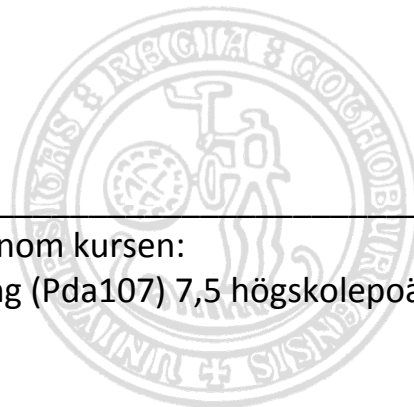
Helena Petersson

Dokumentation av utvecklingsarbete inom kursen:
Kvalitetsarbete genom aktionsforskning (Pda107) 7,5 högskolepoäng
Avancerad nivå

Maj 2013

Innehåll

Inledning.....	3
Förutsättningar.....	4
Nulägesbeskrivning	4
Utvecklingsområde.....	5
Process.....	6
Aktion.....	6
Verktyg.....	7
Resultat.....	8
Ny skrivhörna-Tillgänglighet och inspiration	8
Medvetenhet hos pedagoger	8
Social interaktion.....	8
Kunskapsöversikt i tabell	8
Slutsats	9
Tillgänglighet och inspiration	9
Medvetenhet hos pedagoger	9
Social interaktion.....	10
Reflektion av aktionsforskningsarbetet i helhet	10
Mitt eget lärande.....	11
Referenslista	13

Inledning

När aktionsforskningskursen startade visste jag inte vad begreppet innebar. Jag tänker därför börja med att beskriva vad aktionsforskning är och innebär.

Aktionsforskning är en processinriktad utvärderingsmodell. Nylund m fl. (2010) beskriver att till skillnad från vanlig forskning som oftast genomförs via studier i andras praktiker tar aktionsforskningen alltid sin utgångspunkt i den egna praktiken. Det handlar om att identifiera ett litet utvecklingsområde, dvs. något som behöver förändras eller förbättras för att utveckla den egna praktiken och därigenom höja kvalitén i verksamheten.

Aktionsforskningens syfte är att utveckla

- Den egna praktiken
- Förståelsen av den egna praktiken
- Förståelse för de sammanhang i vilken praktiken ingår

Nylund m fl. (2010) beskriver även vikten av att hela arbetslaget är delaktiga i både problembeskrivningen och genomförandet. Praktik och teori ska gå hand i hand för att utveckla lärandet. Tidigare kunskaper och erfarenheter i arbetslaget möter forskarens teoretiska sökande.

Aktionsforskningens process kan beskrivas i följande moment:

- Kartläggning genom tankekarta för att identifiera ett utvecklingsområde.
- Formulera en fråga. Börja gärna med "Hur..."
- Planera aktionen; Vad ska göras och ange tidsplan.
- Genomför aktionen.
- Följ processen genom olika verktyg och dokumentation.
- Beskriv resultatet genom att titta på insamlat material.
- Sammanställ och analysera materialet. Vilka slutsatser kan dras?
- Dokumentera hela processen. Reflektera över vad som skett och hur det gagnar kvalitén i praktiken samt hur ditt eget lärande utvecklats.

För att synliggöra händelser och få kunskap om vad som sker i sin praktik kan man använda sig av olika pedagogiska verktyg. Det första och centrala verktyget i aktionsforskning är loggbok. Där skrivs reflektioner som ska stå till grund för det kollektiva samtalet. Sen har vi observationer som kan göras med hjälp av löpande protokoll, spaltdokumentation, filmning samt skuggning. Ett tredje verktyg kan vara intervjuer med barn och även personal. Syftet med dessa verktyg är att vi ska ta reda på vad som egentligen sker inte bara anta att vi tror vi vet vad som sker.

Förutsättningar

Här beskrivs förskolans förutsättningar i nuläge då aktionsforskningsarbetet startade. Jag tar även upp lite om vårt kvalitetsarbete och målområde. Sedan beskrivs utvecklingsområdet i form av en kartläggning och frågeställning.

Nulägesbeskrivning

Förskolan: Förskolan ligger i ett villaområde, ca 10 min bilväg från Varbergs centrum. De flesta barn bor i närområdet. Förskolan består av 3 avdelningar. På förskolan arbetar 8 förskollärare och 3 barnskötare. Förskolechefen har sin arbetsplats på en närliggande skola och ansvarar för ytterligare 2 förskolor.

Den aktuella avdelningen omorganiserades i augusti-12 till en 1-5årsavdelning (från 3-5avd.) p g a många småbarn i barnomsorgskön. Personaltätheten ökade från 2,50 procent till 3,0 procent. Arbetslaget förändrades och i nuläget arbetar 3 förskollärare och 1 barnskötare på avdelningen. Det är 19 barn inskrivna varav 5 1-åringar, 5 3-åringar, 6 4-åringar och 3 5-åringar. Där finns inga 2-åringar.

Våra svagheter i kvalitetsarbetet är att vi är ett nytt arbetslag som ska arbeta ihop oss. Vi vill ha en fungerande vardag som flyter och vi har lagt/lägger mycket tid till att diskutera rutiner, aktiviteter och gruppsammansättningar, då vi inskolat 10 barn med stort åldersspann. Det kan även ses som vår styrka att vi ständigt reflekterar och diskuterar rutiner och händelser för att få en väl fungerande vardag.

Kvalitetsarbete: Tidigare år har vi använt oss utav *Kommunens kvalitetsredovisning för förskolan* där vi gör en omfattande utvärdering av gångna läsåret. Kvalitetsrapporten 2011 (Varbergs Kommun, 2012) blev den sista i sin form då nya krav om systematiskt kvalitetsarbete framkom i nya skollagen (SFS 2010:800). Varje huvudman på enhetsnivå ska ansvara för och ta fram en form för systematiskt kvalitetsarbete för sin verksamhet. Vt-12 använde vi därför en kvalitetsredovisningsmall som vår förskolechef har varit med och arbetat fram under en utbildning om systematiskt kvalitetsarbete från högskolan i Borås. Tanken är att den nya mallen ska användas kontinuerligt vid våra kvalitetsplaneringar under läsåret i enlighet med förskolans läroplan *Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas.* (Skolverket, 2010 s.14).

Målområde: Prioriterade utvecklingsområden inför läsåret 2012-2013 med kopplingar till förskolans läroplan (Skolverket, 2010)

- Att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp, utvärdera och utveckla verksamheten
- Att förskolans lärandemiljö utformas så att barnen får tillgång till en bra miljö och material för utveckling och lärande.
- Att på ett lustfyllt sätt öka barns intresse för naturvetenskap och teknik
- Vi ska gemensamt arbeta med implementeringen av den reviderade läroplanen

Vi ska fördjupa oss i utvecklandet av vår lärandemiljö. Det målet ska vi följa upp i kvalitetsredovisningsmallen vid varje kvalitetsplaneringsdag. Frågeställningar:

- Var är vi
- Vart ska vi
- Hur gör vi

- Hur mäter vi

Varbergs kommuns 3 effektmål är (Varbergs Kommun, 2012):

- 1) Barn och elever lär sig mer i Varbergs kommun.
- 2) Barns och elevers fysiska och psykiska hälsa ska förbättras.
- 3) Ökad valfrihet för familjen.

Vi arbetar med de två övre målen genom att skapa en god lärandemiljö och öka barns inflytande samt att ge familjerna en bra inskolning, god föräldrasamverkan och ge barnen en lång introduktion av grundverksamheten på förskolan.

Utvecklingsområde

Lärandemiljö: Vårt övergripande mål är att fördjupa oss i vår lärandemiljö. När Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) talar om vad som karaktäriserar en god lärandemiljö menar de att förskolan har en hög kvalitet och att många olika aspekter tas in. Det kan vara det pedagogiska förhållningssättet och pedagogens kompetens, samt att det finns tydliga mål för verksamheten. Vidare talar Sheridan och Pramling Samuelsson om att hög kvalitet även karaktäriseras av *flexibla lösningar, barns förhandlingsmöjlighet och delaktighet, tillåtande atmosfär som präglas av samspel, kommunikation och utmaningar* (2009, s.15). Det är viktigt att pedagoger kan ta barnets perspektiv, så att deras tankar tas tillvara och möta barnen där de befinner sig. Där känner vi igen oss och anser att kvalitén är hög inom det området.

Barngruppens storlek och personaltäthet är inget vi kan styra över, men miljöns utformning och interiör kan vi däremot påverka. Då lärandemiljön är ett omfattande ämne plockade vi ut ett par områden att titta på som omnämns i förskolans läroplan; matematik och skriftspråk.

Kartläggning: När vi såg oss omkring på avdelningen fick vi ett rörigt intryck. Det fanns pedagogiskt material blandat med leksaker i våra bokhyllor både inne i målrummet och utanför i det stora allrummet. Det fanns mycket matematikmaterial framme, dock inte på samma ställe. Det kunde vara sorteringsuppgifter, parbildning, former, mönster och pussel. Det fanns en hel del olika bygg- och konstruktionsmaterial. Även dessa var utspridda i olika rum. Det skriftspråkmaterial vi fann tillgängligt var laminerade alfabetskartor, pennor och papper. Barnen som börjat föregående hösttermin hade var sin ordkorg (ej tillgängligt) och skrivböcker (i sin låda). I dessa ordkorgar har barnen namnlappar på mamma, pappa, syskon och sin adress. Det fanns ord uppsatta runt om på avdelningen t ex; fönster, klocka, vägg osv. Vi hade även magnetbokstäver och magnetavla (ej tillgängligt). Ord/bild-memo och Rim-memo hittade jag inne i ett skåp. Eriksen Hagtvét (2006) framhåller att barn idag är rastlösa och mindre koncentrerade än tidigare och att det därför blir viktigt att fokusera på barns uppmärksamhet, att skapa rutiner och arbetssätt för en lugnare vardag. *En välorganiserad lokal bidrar gärna till ordning och reda i tankarna. Det bör finnas en avsikt för varje sak som ligger framme, och var sak ska ha sin plats, som kan märkas med en passande bild.* (2006, s.114)

Genom att vi observerat barnen och skrivit loggbok såg vi att många barn var intresserade av bokstäver och skrivande. Ett barn hade hjälpt till att skriva skyltar till avdelningen, vilket i sin tur inspirerade ett yngre barn att börja skriva. Någon tog fram alfabetkartan och skrev av alla bokstäver. Flera barn ljudade och pratade om bokstäver, ord och namn t ex vid matbordet. En del ville ha hjälp att stava när de skulle skriva på sina teckningar. Ett barn hade uppmärksammat att det fanns ord uppsatta på avdelningen t ex; vägg, klocka, tak osv. Flera föräldrar hade nämnt på utvecklingssamtalet att deras barn var intresserade av bokstäver och skrivande. Vi såg att det fanns ett stort intresse för skriftspråket och vi ville möta barnen där.

Frågeställning: Hur skapar vi möjligheter att möta barnen i skriftspråsutvecklingen så att vi främjar deras utveckling och lärande?

Anknytning till kommunens effektmål: *Barn och elever lär sig mer i Varbergs kommun.*

Anknytningar till läroplanen: *Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande, samt Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar (kap.1 s5). Vidare står det att Barnens nyfikenhet, företagsamhet och intressen ska uppmuntras och deras vilja och lust att lära ska stimuleras (kap.1 s6). Det står också att Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen (kap.1 s7).*

Förskolan ska sträva efter att varje barn;

- utvecklar sin nyfikenhet och sin lust samt förmåga att leka och lära
- utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner
- utvecklar intresse för bilder, texter och olika medier samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa.

Arbetslaget ska;

- ta vara på barns vetgirighet, vilja och lust att lära samt stärka barns tillit till den egna förmågan
- ge barn möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar med hjälp av ord, konkret material och bild samt estetiska och andra uttrycksformer

Process

Vi stödjer oss på barnens nyfikenhet och intresse för bokstäver och skrivande, men även på föräldrars önskemål och vårt måldokument-lärandemiljö samt vår läroplan för förskolan när vi väljer vårt utvecklingsområde.

Aktion

Vi hade ingen skrivhörna och kände att vi ville skapa det. I samband med utvecklingen av lärandemiljön skulle vi få nya hyllor till målarrummet och då passa på att möblera om. Vi önskade att detta skulle ske parallellt med utvecklandet av skrivhörnan.

Aktion: Skapa en skrivhörna och samla skriftspråksmaterial på ett ställe.

På grund av köpstopp fick vi inte våra nya hyllor och möblerade därför inte om. Under ett avdelningsmöte "städade" vi målarrummet. Vi tog bort allt på hyllorna och tänkte nytt. Vi ställde fram nya pennor, suddgummin, linjaler, brevpapper och ritpapper samt kuvert. Vi minimerade mängden av varje material så det inte såg för mycket ut. Vi lade alfabetkartorna bredvid. Vi ställde ned ordkorgarna i barnens nivå. Vi gav de nya barnen var sin ordkorg samt skrivbok (ej 1-åringarna.) Vi satte upp ordbilden skrivhörna på väggen ovanför. Vi lade fram magnetbokstäver och magnetavla samt bild/ord-memo och rim-memo så det blev synligt. Under ca två veckor introducerade vi skrivhörnan för barnen i mindre grupper. Vi visade dem

materialet och hur de kunde använda det, t ex att de kunde skriva egna brev eller skapa egna sagor i skrivboken. Med detta ville vi inspirera och stimulera barnen i sin skriftspråksutveckling. Vi ville ge dem medel och verktyg för att laborera och leka med bokstäver och skrivande. Under ca fem till sex veckors tid samlade vi information om vad som skedde i barngruppen/med barnen.

Verktyg

För att det skulle vara enkelt för alla i arbetslaget att vara delaktiga i insamlingen av material valde vi endast två verktyg. Det ena var ostrukturerad loggbok och det andra var spaltdokumentation.

Ostrukturerad loggbok: Efter skapandet av skrivhörnan valde vi först och främst att använda oss utav ostrukturerad loggbok för att se vad som skedde i verksamheten. Vi tänkte enkelhet och snabbhet. *En loggbok är kanske det enklaste och minst tidskrävande sättet som man kan ta till för att skriva ner sina observationer* (Björndal 2005, s.61). Vi tänkte brett t ex; Vad ser vi? Vad hör vi? Vad känner vi? Vi tänkte att loggboken ligger stängd när den inte används så att obehöriga inte behöver ta del av den (t ex vikarier). Tanken var att alla skulle ha varsin loggbok att bära med sig till våra olika aktiviteter. I ”Det värderande ögat” (2005) talar Björndal om att vi kontinuerligt kan reflektera över vår egen praktik och vårt eget handlande genom loggboksskrivande samt att den skriftliga reflektionen kan skapa en djupare förståelse för något som skett. Genom att vi skrev loggbok kunde vi vid kvalitetsplaneringsdagar ta en stund för gemensam reflektion och analys om vad som skett i vår praktik och hur vi skulle arbeta vidare.

Spaltdokumentation: Som nästa verktyg för insamling av information använde vi oss utav observationer i form av spaltdokumentation. De var tänkta att användas vid gruppverksamhet och i den fria leken. Fokus skulle ligga på skrivhörnan och skriftspråksutvecklingen hos barnen så därför valde vi en strukturerad observation som vi utformade själva och kopierade upp så att arbetslaget kunde använda dokumentet på liknande vis. Spaltdokumentationen skulle hjälpa oss att synliggöra händelser. Vi använde oss utav tre vanliga rubriker; *Gör, Säger och Reflektioner*. Palmer (2012, s.46) beskriver att du kan skriva *eller* rita det som görs eller *hur* det görs. Att du kan beskriva samspel med andra barn och ting. Att du kan anteckna vad de säger och till sist dina egna tankar och reflektioner. Sen kan du utveckla observationen genom att prata med barnen om vad du skrivit och då kanske du också får veta hur de tänker. Det Palmer ser som fördelar med denna dokumentationstyp är att du kan hoppa fram och tillbaka mellan spalterna samt att du kan använda olika uttrycksmedel.

Björndal har i ”Det värderande ögat” (2005) refererat till Leif Asklands (1997) tre tankeväckande meningar som vi ska ha med oss i observerandet, nämligen följande:

1. Du ser vad andra gör men inte varför de gör det.
2. Värdet av det som andra gör är något som du själv upplever.
3. Du ser inte vad andra tänker och upplever.

Resultat

Vi kunde tidigt se att barnen blev inspirerade att utforska och laborera med det iordningsställda materialet. Vi pedagoger synliggjorde en skriftspråksstimulerande miljö för barnen. Och de vann även i sin sociala utveckling.

Ny skrivhörna-Tillgänglighet och inspiration

Direkt såg vi ett starkt intresse för vår skrivhörna. Det började med att två flickor -08:or ville skriva brev till varandra. Det smittade av sig och flera barn, äldre och yngre lockades att skriva brev och lägga i kuvert och gå och lägga på kompisars platser. De gick även in på grannavdelningen och lämnade brev. Några barn blandade riktiga bokstäver med lekskrivning eller bara lekskrev i breven. En flicka skrev sitt namn och ”till” och ”från” på kuvertet och lade i en liten teckning. Genom våra spaltdokumentationer och loggboksanteckningar såg vi ett ökat intresse hos barnen både till att vilja vara i det ”nya” rummet och till att vilja laborera med bokstäver och skrivande ännu mer än tidigare. Några få barn hämtade alfabetkartan själva. Flicka -08; *Jag ska ha en sån här! Jag ska göra en sån!* pekar på ö (spaltdokumentation 12/2-13). Många barn använder flitigt sina skrivböcker. I dem ser vi alltifrån bilder och lekskrivning i långa rader till bokstäver och riktiga ord. Nästan alla barn födda 07 och 08 ville skriva själva på sina solstrålar (saker de är bra på). De fick då hjälp av vuxen som skrev orden före och lade bredvid dem. Ett par ljudade och skrev helt själva. Flera barn som ritar eller målar, skriver också de bokstäver de kan t ex de i sitt namn på sin bild. Föräldrar har uppmärksammat att deras barn pratar bokstäver och läser på skyltar osv. Tillgängligheten av gammalt och nytt material inspirerar dem till lekande lärande.

Medvetenhet hos pedagoger

Vid många tillfällen lade vi fram alfabetkartor på bordet där barnen satt och skapade för att synliggöra att det var något de kunde använda sig av. Vi pratade om text och skyltar. Vi frågade dem ofta vad de skriver eller om de ville ha sin skrivbok osv. Vi uppmärksammade dem på att det är skillnad mellan text och bild. Vi frågade om barnen ville vara med och skriva skyltar. Några exempel: Inbjudan till disco till de andra avdelningarna, dokumentation i tamburen, Villevillakullaskylt på ett dockhus. Vi erbjöd dem att skapa sagor. Flera gånger när vi vuxna skulle skriva eller dokumentera inspirerades barn att vara med. *Jag vill också skriva!* (flicka-09, spaltdokumentation 4/2-13).

Social interaktion

Vi såg hur barnen inspirerade varandra i sitt utforskande av skriftspråket. De satt ofta två eller flera och pratade om vad de gjorde samt frågade varandra och tittade på varandras verk. *Skriver du Pippi?* frågar pojke -09 samtidigt som han hänger över bordet för att se (spaltdokumentation 4/2-13). *Nu har jag skrivit mamma!* (flicka -09 till kompisarna 4/2-13). Det blev en social aktivitet som ledde till samtal barnen emellan och delaktighet kring bordet. De visade intresse för varandra och berömde varandra. *Vad bra du kan!* (pojke -09 till flicka -09, spaltdokumentation 26/2 -13.)

Kunskapsöversikt i tabell

För att få en överblick av barnens kunskaper gjorde jag en sammanställning i tabell. Jag kan inte sätta den i relation till någon faktisk kunskapsutveckling då jag inte gjort någon tabellöversikt innan projektet startade.

	Skiljer text och bild	Lekskriver	Formar bokstäver	Ljudar	Ljudar och skriver	Skriver sitt namn
P -07	x	x	x	x	x	x
P -07	x	x	x	x	x	x
P -07	x	x	x	x	-	x
F -08	x	x	x	x	-	x
F -08	x	x	x	x	-	x
P -08	x	x	x	x	-	x
P -08	x	x	x	-	-	x
P -08	x	x	x	x	x	x
P -08	x	x	x	-	-	-
F -09	x	x	x	-	-	x
F -09	x	x	x	-	-	-
F -09	x	x	-	-	-	-
P -09	x	x	x	-	-	x
P -09	x	x	x	-	-	-

(I tabellen utesluts barn födda -11)

Slutsats

Att en förändring eller förnyelse kunde skapa så mycket utveckling och intresse! Barnen skall möta skriftspråket när de kliver in på sin förskola!

Tillgänglighet och inspiration

Eriksen Hagtvét (1990) beskriver att i en skriftspråksstimulerande miljö ska det finnas rikligt av material att laborera med. Det ska vara naturligt att använda ordbilder på interiören och på material och föremål. Vidare säger hon att det ska finnas minst en ”hörna” i förskolan som inbjuder till lek med bokstäver och skriftspråksmaterial. Vi tänkte när vi lade fram material att det skulle se ”helt och rent” ut så det inte gav ett rörigt intryck. Vi fick/ får fortfarande dagligen plocka i vår skrivhörna och rätta till för att den ska se inbjudande ut. Det blir fort rörigt när de yngsta barnen undersöker materialet på sitt sätt. När aktionen hade varit igång några veckor fick vi plötsligt våra nya hyllor och då passade vi på att göra ommöbleringen som vi väntat med. Under ett par veckors tid blev det lite ostrukturerat och vi fann inte tiden till att gemensamt göra iordning. Vi fick göra om samma procedur med avdelningsmöte och startade om på nytt. Upplägget av material blev i stort sätt detsamma, men vi vuxna upplever rummet mer inbjudande och ljusare. Det var efter ommöbleringen som intresset för det ”nya” rummet ökade avsevärt och det blev tydligt att ombyte förnöjer.

En skriftspråksstimulerande miljö är alltså en miljö som eggat barns nyfikenhet och inbjuder barnet till att självt utforska och använda skriftspråket, men det är också en miljö där den vuxne är en aktiv förmedlare av skriftspråket. (Eriksen Hagtvét 1990, s.111)

Medvetenhet hos pedagoger

Skriftspråkskoden kan vara besvärlig för många barn. (Det kan finnas flera orsaker till det som jag väljer att inte ta upp här.) Därför är det av stor vikt att pedagoger aktivt riktar barns uppmärksamhet mot skriftspråket i vår miljö redan i tidig ålder menar Eriksen Hagtvét

(1990). Vidare att vi möter barnen i deras spontana sökande och att vi skapar en omgivning som stödjer skriftspråket. Genom att fokusera på skriftspråkets lärandemiljö blev vi själva mer medvetna om att synliggöra den för barnen. Vi blev mer aktiva med att göra barnen delaktiga i skriftlig verksamhet. Vi uppmuntrade dem i sitt laborerande och ställde frågor. Vi bad om hjälp när vi skulle göra en discoinbjudan eller andra skyltar. Vi lade fram alfabetkartor. Det som förvånade mig var att så få barn självmant tog med sig en alfabetkarta. Jag tänker att det blir för abstrakt och intetsägande för dem utan bilder och att kartorna såg tråkiga ut. Barnen visade upp sina olika alster för varandra t ex via väggdokumentation, sagor, skyltar osv. När vi skrev ville de skriva. *Dumt av mig att tycka eller tro att bara jag skulle skriva* (pedagog, spaltdokumentation 4/2 -13). Sheridan och Pramling Samuelsson beskriver också vikten av medvetna pedagoger; *Själva navet i kvaliteten utgörs av lärarens kompetens och förmåga att möta och förhålla sig till barnen utifrån deras egna premisser* (2009, s.14).

Social interaktion

Kunskap bygger varje barn upp genom att vara aktiv tillsammans med andra (Eriksen Hagtvet 2006 s.6.). Vi kunde tydligt se hur intresset för skriftspråket ökade bland barnen. De smittade varandra med sin iver och nyfikenhet. *Här blev skrivandet en social aktivitet i Kaningruppen där flera barn samtalande med varandra, tittade på varandras skrivningar. De berömde varandra. Någon verkade överträffa sig själv och blev både glad och förvånad över vad pennan och handen kunde skapa.* (pedagog, spaltdokumentation 4/2 -13).

Eriksen Hagtvet (2006) beskriver att social skrivning har flera fördelar, t ex så minskar pressen på att skriva riktigt och rätt. Istället bli det en plats för lek med spontan och fri utveckling. Det ger även barnen kunskap om varandras tankar och idéer, att vi kan se saker ur olika perspektiv samt att alla kan lyckas på sitt sätt. I "Läroplan för förskolan" står att: *Förskolan ska vara en levande social och kulturell miljö som stimulerar barnen att ta initiativ och som utvecklar deras sociala och kommunikativa kompetens.* Jag känner att vi har ett gott klimat i gruppen och upplever att det blir extra gynnsamt när barnen blir intresserade av varandras alster och berömmar varandra. Jag tycker mig se, att om ett barn berömmar ett annat barn blir känslan bättre än om det är jag som berömmar. Vi vuxna berömmar hela dagarna, kanske kan det gå slentrian i det.

Reflektion av aktionsforskningsarbetet i helhet

Jag upplever att en processinriktad utvärderingsmodell som aktionsforskning, är mycket lik vår nya kvalitetsredovisningsmall. Vi ska följa upp och utvärdera ett och samma område under läsåret. Det som skiljer sig är att vi aldrig beskrivit förutsättningarna och gjort en kartläggning i den utsträckningen som man gör i aktionsforskningen. Vi har inte heller läst litteratur kopplat till våra utvecklingsområden. Ska vi nu följa ett område i taget blir det enklare för oss att fördjupa oss i ett ämne och på så sätt bredda vår kunskap genom tidigare forskning och teorier.

Att skriva loggbok och spaltdokumentationer synliggjorde barnens tankar, lärande och sociala samspel. Vi kunde även reflektera över vårt eget förhållningssätt i efterhand och bolla med varandra. *Kunde jag gjort på ett annat sätt?* Det fanns dock svårigheter med loggbok. Alla pedagoger skrev inte egen loggbok. Orsaker kunde vara att det glömdes bort eller inte hanns med. Däremot har vi nu en gemensam loggbok där vi skriver ner reflektioner. Den tar vi med oss till varje gemensamt planeringstillfälle och lyfter tankar och ev. problem.

Mitt eget lärande

När jag ansökte till aktionsforskningskursen ville jag främst utvecklas i min yrkesroll genom att bredda min förmåga att observera och dokumentera. Jag ville också få kunskap om aktionsforskning som ett utvecklingsarbete.

När vi började prata om lärandemiljö var mina tankar interiör. Hur ser det ut? Blir barnen lockade eller tappar de intresset? Vad finns tillgängligt? Att rim och ramsor, högläsning och klappa namn i stavelser var bra för barnens språkutveckling, det visste vi redan. Men att vårt fokus kring vår frågeställning och vår medvetenhet som pedagoger kunde ge dessa resultat i barngruppen visste vi inte. När jag läste Sheridans och Pramling Samuelssons (2009) synsätt på lärandemiljö blev jag varse om så mycket mer vad en bra lärandemiljö i förskolan innebär. Interiören är en bara en liten del av lärandemiljön. Det handlar om att ha en hög kvalitet. Det finns många aspekter på hög kvalitet. Pedagogers förhållningssätt; att ha en tillåtande atmosfär med utrymme för kommunikation, delaktighet och samspel. Att vi närmar oss barns perspektiv och låter deras tankar och idéer få bli ett innehåll i verksamheten. Som jag tidigare nämnt anser jag att vi har en hög kvalitet inom det området. Men vi kan alltid bli bättre. Bättre på att lyssna, ta tillvara och följa barns tankar. En annan aspekt är flexibilitet. I förskolan idag är vi mer flexibla än någonsin känns det som. Vi är flexibla i planeringsarbetet gentemot barnen då vi ofta anpassar oss efter deras intressen. Vi är flexibla på förskolan gentemot våra kollegor när vi hjälper varandra över avdelningarna. Det finns även ett lönekriterie som handlar om att vara flexibel i sitt arbete. Det kopplar jag till båda ovanstående påståenden.

När det gäller loggbok var det ett helt nytt sätt att arbeta. Det är en ny insikt hur viktigt det är att skriva ner reflektioner och händelser. Vanligt i förskolan är att vi ser och hör saker som vi vill berätta för kollegor/föräldrar men som istället glöms bort. Genom att ha observerat något har du lagt ett litet fokus. Genom att lyfta det till kollegorna kan vi diskutera och gå vidare. Här startade det kollegiala lärandet. Nylund m fl. (2010) är noga med att nämna vikten av att arbetslaget måste gå tillsammans för att vi ska kunna utveckla vårt tänkande kring praktiken samt hur vi ska gå vidare. Även Rönnerman (2000, s.15) beskriver att vi ska använda oss utav varandras kunskaper i arbetslaget; *Ett viktigt steg för att ett lärande ska ske i aktionsforskning är reflektion tillsammans med andra över arbetet.* Många gånger när vi diskuterat har vi tänkt helt olika eller sett saker ur olika perspektiv och det får mig att tänka på en föreläsares ord: *Varför ska vi lyssna på andra? För att lära oss nåt nytt! Vi behöver att alla tänker olika annars kan vi inte reflektera* (Per Bernemyr 2013).

När jag ser hur vårt fokus kring en skriftspråksstimulerande miljö gjorde oss så medvetna, inser jag att jag vill arbeta så här med andra områden. Det får mig också att tänka på vad Persson och Rönnerman (2005, s.65) säger om parallellprocesser.

Om man som förskollärare i handledning blir bemött med utvecklande frågor och ett respektfullt förhållningssätt, så att man får uppleva hur det kan vara att stanna upp och tänka efter, kan detta leda till att man i sitt arbete bemöter barnen på ett liknande sätt.

De beskriver att utvecklingen sker på två olika nivåer samtidigt. Dels att jag som pedagog utvecklas i min tanke och mitt lärande, dels att barnen utvecklas och främjas i sitt lärande. Genom att fördjupa mig i litteratur inom utvecklingsområdet blev det också enklare att förstå vad jag såg under processen och i resultatet. Text om lekskrivningens betydelse; hur viktigt det är att vi pedagoger tar den på allvar. Lekskrivningen är en möjlighet att skapa text och sagor utan att göra fel. Jag såg hur barn blandade bokstäver som de kunde med lekskrivning och stolta berättade de sina historier. Jag upptäckte flexibel användning av bokstäver i

barnens alster samt att det finns något som heter meningsfullt klotter. Jag har många gånger lutat mig mot Bente Eriksen Hagtvets tankar och forskning i Språkstimulering Del 2: Aktiviteter och åtgärder i förskolan.

Jag upplever att jag har utvecklats i min yrkesroll och att jag har breddat min kunskap om observationer och dokumentation, kvalitetsarbete i förskolan samt skriftspråsutvecklingen hos barn.

Referenslista

- Bernemyr, P. Föreläsning om lärandemiljö i Varberg 29 januari 2013.
- Björndal, C.R.P. (2005): *Det värderande ögat*. Stockholm: Liber.
- Hagtvet Eriksen, B. (2006): *Språkstimulering Del 2*. Stockholm: Natur och kultur.
- Hagtvet Eriksen, B. (1990): *Skriftspråksutveckling genom lek*. Stockholm: Natur och kultur.
- Nylund, M., Sandback, C., Wilhelmsson, B., Rönnerman, K. (2010): *Aktionsforskning i förskolan - trots att schemat är fullt*. Lärarförbundets förlag.
- Palmer, A., Skolverket (2010): *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan*. Stockholm: Fritzes förlag.
- Persson, S. & Rönnerman, K. (2005): *Handledningens dilemman och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur
- Rönnerman, K. (2000): *Att växa som pedagog. Utvärdering av ett aktionsforskningsprojekt i förskolan*. IPD-rapporter Nr: 2000:23. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik.
- Sheridan, S. & Pramling Samuelsson, I. (2009). *Barns lärande-fokus i kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber.
- Skollagen (2010:800)
- Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes förlag.
- Varbergs Kommun, Effektmål, 2012. Hämtat 19 oktober 2012.
https://vinden.varberg.se/barn_och_utbildningsforvaltning/ledning_och_styrning/Sidor/Effekt_mål%202012.aspx
- Varbergs Kommun, Kvalitetsrapport 2011. Hämtat 26 april 2013.
http://www2.varberg.se/archive/barn_utbildning/Kvalitetsrapport2011.pdf

